

ИВАН ВАЗОВ - „БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК“

РОДНОТО СЛОВО ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ВАЗОВ

Обичта към България и към всичко, което се включва в понятието Родина, определя насоките на Вазовото творчество. Отечеството за твореца е онзи свещен идеал, в името на който човек трябва да живее, да работи, да се бори и дори да даде най-скъпото - живота си. Посветил се в служба на Родината, с чувство на удовлетворение в края на живота си Вазов ще заяви:

Живота любях, но не го окрадох. Българийо, аз всичко тебе дадох.

България - това е историята и героите от миналото, новостроящият се живот след Освобождението, съхраняването на свободата и националните добродетели, това е омайната природа и родното слово. За твореца езикът е огромна ценност, защото е част от българщината, защото предава националната памет през вековете и защото е гаранция за бъдещото духовно развитие.

Живял в две епохи - възрожденската, изпълнена с борба за национална свобода, и следосвобожденската, в която идеалите на героите са забравени и са заменени с духовно безразличие, Вазов с болка приема поругаването на историята и езика ни. В стихотворението „Българският език“ поетът не скрива чувството си на гняв към хулителите на езика и на възторг от неговата творческа мощ.

Родното слово заслужава своето достойно място в съзнанието на народа. То е не само мелодично и богато, но осъществява дълбоката връзка между поколенията и препредава народната памет. Езикът трябва да се пази и разбива, защото е част от онова, което изгражда представите за родното пространство.

Вазов насища одата си със силни и противоречиви чувства - обич и възхищение, гняв и презрение. Той не може да остане безразличен към съдбата на езика, защото като поет най-добре съзнава силата и значимостта на словото. Воден от дълга си на гражданин и творец, Вазов с гордост защитава родния език, като разкрива неговата изразителност, мелодичност и богатство. Със своето поетично дело той доказва съзидателната мощ на българската реч. Така дава урок по родолюбие не само на съвременниците си, но и на всички идни поколения.

Изградено като мислен диалог с езика, стихотворението създава впечатление за жива ненарушима връзка между поет и слово. Езикът е олицетворен и към него Вазов се обръща с почит:

*Език свещен на моите деди,
език на мъки, стонове вековни...*

Езикът е този, който съхранява българщината през дългите векове на робство - векове на страдания, унижения, гнет и мъка, на унищожаване на българското самосъзнание. Благодарение на езика българският род е оцелял и затова за поета той е „език свещен“. Той е свидетел на трагичната история:

език на мъки, стонове вековни...

Инверсиите - характерно изразно средство за стихотворението, подчертават силата на авторовите чувства. Езикът осъществява най-съкровената връзка за човека - с майката и родината:

*език на тая, дете ни роди
за радост не - за ядове отровни.*

Свещеният език не може да бъде оставен на поругание, а трябва да се съхрани историческата и естетическата му сила.

Езикът в представите на Вазов е и „прекрасен“, защото притежава мелодичност, хубост, мощ, изразителност. Той носи естетическа наслада. Викнал в тайните дълбини на родното слово, поетът с възхищение и преклонение говори за него:

*Разбра ли някой колко хубост,
мощ се крий в речта ти гъвкава,
звънлива - от руйни тонове какъв разкош,
какъв размах и изразитост жива?*

Изразителните епитети в инверсия: „звуци сладки“, „речта ти гъвкава, звънлива“, „изразитост жива“, засилват усещането за авторския възторг, а реторичните въпроси подчертават авторската позиция.

Творецът доказва, че само една богата, многообразна реч може да устои на нападите на хулителите. С образа на хулителите във Вазовото творчество читателят се среща не за първи път. Това са онези хора - чужденци и уви - българи, които искат да подкопаят устоите на българското самосъзнание, като клеветят историята, езика, нравствеността. Хулителите остават глухи за красотата и звучността на родното слово: Не, ти падна под общия позор, охулен, опетнен със думи кални... Смененият тон на стиха — той става полемичен, остър, изобличителен, е част от пламенната защита срещу „чуждите, и нашите“ клеветници. С поредица от възклицателни изречения е изграден негативният образ на езика, който съществува в представите на ругателите. За тях той е груб, беден, неизразителен и затова е „охулен, опетнен със думи кални“:

*Не си можал да въплътиш във теб
създанъята на творческата мисъл!
И не за песен геният ти слеп –
за груб брътвеж те само бил орисал!*

Тези клевети в съзнанието на истинския българин превръщат езика в „език страдални“. Глаголите в преизказна форма изразяват несъгласието на поета с обидите. Клеветата срещу езика е клеветата срещу всичко българско и затова един патриот не може да остане равнодушен. Вазов - поет и гражданин - е потресен и възмутен:

*Туй слушам се, откак съм на света!
Се туй ругателство ужасно, модно...*

Трикратно повтореното „се“ разкрива дълготрайния процес на принижаване на езика и защитаване на достойнствата му. То говори още, че поетът ще продължава да се бори за неговото отстояване дотогава, докато това е нужно, защото ясно съзнава, че обругаването на езика води до заличаване на родовата памет и на националното самочувствие.

Задължение на твореца е да пази, развива и обогатява речта. Поетът знае истината за езика, защото най-добре се е вслушвал в „мелодията“ му, в неговите „звуци сладки“ и най-пълно е разбрал неговата „хубост, мощ“. Творецът няма да си служи със закана или злоба като клеветниците, а ще отговори със слово - силно, красиво, съзидателно. Поезията му е ярко и неоспоримо доказателство за значимостта на българския език. Вазов е убеден, че ще извоюва достойното място на родната реч и ще докаже нейната прелест:

*ох, аз ще те обриша от калта
и в твоя чистий блясък ще те покажа...*

Двукратното възклицание „ох, аз ще...“ разкрива и възторга от красотата на езика, и болката и страданието от неговото мъченичество.

Поетът осъзнава, че най-важната му задача е да докаже и внуши значимостта на езика на идните поколения и то така, че те да го обичат и съхраняват, да се гордеят със звучността и красотата му като самия творец. Словото ще продължава да съхранява родовата памет и духовността на народа. „Черният... срам.“ на езика ще се превърне във „вдъхновение“, за да заеме той своето достойно място, и ще напомня на тези, които са се отрекли от него, своя „чистий блясък“... Вазовото послание - всеки истински българин трябва да се гордее с езика си, защото на него е създадена многовековна литературна традиция — преминава през десетилетията. Отговорност на днешните българи е това послание да премине и през идните десетилетия, за да се съхрани родовата памет, националното съзнание, гордост и самочувствие.